

שיח שרפי קודש

משיחת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש
מלך המשיח שליט"א
עם כ"ק האדמו"ר מגור
שליט"א

יום ה' כ"ד אייר התשל"ז

- בלתי מוגה -

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

"נישואין דכאו"א מישראל (גם איש
פרטי) הו"ע הקשור עם הנישואין דכנס"י
והקב"ה בימות המשיח, שלכן מסיימים
וחותמים השבע ברכות דנישואין בענין
הגאולה: "מהרה כו' ישמע בערי יהודה
ובחוצות ירושלים וגו'".

(משיחת כ"ק אדמו"ר שליט"א מליובאוויטש
מלך המשיח, ש"פ תצא ה'תנש"א)

**לכשיפוצו
מעיוותיך**

יו"ל ע"י: ארגון 'יפוצו מעיוותיך' - 770 בית משיח

770 Eastern Pkwy, Brooklyn NY 11213 | +1-770-750-5474 | Yafuthzu770@gmail.com

פתח דבר

בברכת קול רינה וישועה באהלי צדיקים, סימן טוב ומזל טוב לכקש"ת האדמו"ר מגור שליט"א לרגל חתונת נכדתו תחי' בשעה טובה ומוצלחת, ומושנה ברכות לכל עדת חסידי גור ברחבי תבל ליום שמחתם.

הננו בזה להוציא לאור קובץ "שיח שרפי קודש" ובו רשימת דברים משיחת כ"ק האדמו"ר מגור שליט"א עם כ"ק אדמו"ר שליט"א מליובאוויטש מלך המשיח.

ביום כ"ד אייר ה'תשל"ז הגיע כ"ק האדמו"ר מגור שליט"א ל'יחידות' אצל כ"ק אדמו"ר שליט"א מליובאוויטש מלך המשיח בשליחות אביו כ"ק האדמו"ר בעל ה'לב שמחה' זצוק"ל.

במהלך השיחה דובר אודות נושאים רבים ומגוונים, הן בענייני הלכה ודיונים תורניים, והן בענייני הכלל. כ"ק אדמו"ר שליט"א מליובאוויטש מלך המשיח עורר בעת ה'יחידות' אודות חיזוק הרבנות והפצת היהדות בקהילות ומושבים קטנים בארץ הקודש, אודות הדפסת כתבי האדמו"רים מגור זצוק"ל ועוד.

כ"ק האדמו"ר מגור שליט"א הגיע ל'יחידות' פעם נוספת בשנת תשמ"ט, בענייני עסקנות הכלל. בסיום אותה יחידות אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א מליובאוויטש מלך המשיח לעסקני חסידות גור שהתלוו לביקור "ישר כח שהבאתם לכאן את האורח החשוב". כאשר יצא כ"ק האדמו"ר מגור שליט"א מהיחידות, המתין כ"ק אדמו"ר שליט"א מלך המשיח בפתח בניין 770 עד אשר מכוניתו נעלמה מהאופק.

*

ויהי רצון שמשמחת חתונה זו נגיע תיכף ומיד לקיום הייעוד "מהרה ישמע בהרי יהודה ובחוצות ירושלים קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה", שאז תהיה שלימות הנישואין דכנסת ישראל והקב"ה, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקינו - כ"ק אדמו"ר שליט"א מליובאוויטש מלך המשיח.

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

ארגון לכשיפוצו מעיינותיך
 ימות המשיח - ט' אלול התשפ"א
 ה' תהא שנת פלאות אראנו

רשימת דיברות קודש מפגישת כ"ק האדמו"ר יעקב אלטר מגור שליט"א עם כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש שליט"א מלך המשיח

- יום ה', כ"ד אייר ה'תשל"ז -

א. האדמו"ר מגור מסר ד"ש מאביו, [ה"לב שמחה"] וענה כ"ק אדמו"ר שליט"א: יישר כחך מאד, מסתמא קיבל גם הוא את מכתבי, האדמו"ר מגור ענה שקיבל את המכתב.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: איתא בגמרא¹ אל יפטר אדם מחבירו אלא מתוך דבר הלכה, ששם ("ביפטר") הרי זה חיוב, אך אם הפתיחה תהיה בדבר הלכה הרי זה משובח.

- אימרו דבר-תורה מאביכם.

האדמו"ר מגור ענה שהוא רוצה לשמוע.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: הרי אתם מוסרים דרישת-שלום, וכאשר זה יהיה קשור בדבר-תורה, יהיה זה "פותחים בדבר מלכות"² - אימרו משהו מהשבת האחרונה או משבת שלפניה.

ב. האדמו"ר מגור אמר דבר-תורה בענין תפילת הדרך.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: בתפלת הדרך מצינו דבר פלא: בכלל כתוב³ שאדם צריך לכלול את עצמו תמיד עם הציבור, ומטעם זה נתקנו התפילות בלשון רבים. כך היא גם תפלת הדרך - בלשון רבים.

אך פרט אחד בתפילת הדרך יוצא מן הכלל: "ותתנני" - מביא אדמו"ר הזקן⁴ (בעל התניא) מספר הקנה ש(לא יאמרו "ותתננו", אלא) יאמרו "ותתנני" - בלשון יחיד, ואינו אומר טעם לזה.

והנה, בנוגע לאדמו"ר הזקן - ישנם דברים השייכים ליחידי סגולה בלבד, המתנהגים ע"פ

1. ברכות לא, א. וש"נ.

2. להעיר מלקו"ד ח"ג תקיד, א.

3. ראה ברכות ח, א. רמב"ם הל' תפלה פ"ח ה"א

4. או"ח סס"י ס"ד.

כ"ק האדמו"ר מגור שליט"א

כוונות וכו', אך מכיון שאדמו"ר הזקן קבע זאת בסידורו, הרי זה סימן שזה שייך לכל אחד שיש לו שייכות לסידור⁵.

ואע"פ שהמקור הוא (כנ"ל) בספר הקנה - הרי, מאחר שמביא זאת בסידורו, הרי זו הוכחה שזה נמשך למטה מעשרה טפחים (ולא רק בגשמיות, אלא גם למטה מעשרה טפחים בנוגע נשמות למטה).

ג. כ"ק אדמו"ר שליט"א התעניין אם הוא מתגורר בירושלים, והאדמו"ר מגור ענה שהוא מתגורר בבני-ברק. כ"ק אדמו"ר שליט"א התעניין אודות "כולל", והאדמו"ר מגור ענה שישנם כמה כוללים: בירושלים, בתל-אביב ובבני-ברק.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: איך הוא סדר הלימוד בכולל - לימוד לשמה או להוראה?

האדמו"ר מגור: כל אחד לומד הלכה לעצמו.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: האם אין צד השווה בנוגע ללימוד הלכה?! אני מזכיר זאת עתה, שכן, המצב כיום בארצות-הברית⁶ - שמעתי שכן הוא גם המצב בארץ ישראל - שישנם עשרות ואפילו מאות ישובים שאין להם רב שיפסוק להם שאלות!

כאשר לומדים בישיבות, ואפילו בכוללים, הרי אופן הלימוד הוא כדי שישגשו בלימוד, וממילא ישנם לומדים בכל התורה כולה; אך כאשר נחוץ לפסוק הלכה בפשטות, אין את מי לשאול. העובדה שלומדים הלכה לעצמם - אין בה די כדי לפסוק שאלות; כאשר דרוש שיהיה מרא דאתרא וכך כדי לפסוק שאלה, דרושה לשם כך הכנה בלימוד מיוחד, אלא שעד לפני כמה שנים שללו זאת אף בכוללים!

האדמו"ר מגור: לומדים יורה-דיעה, אבל סמיכה לדיינות, אי-אפשר לקבל רק באמצעות הרבנות.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: מה עם גיטין וקידושין?

האדמו"ר מגור: זה שייך גם כן לרבנות.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: ואיך מסתדרים כאשר נמצאים בישוב קטן?

האדמו"ר מגור: קידושין אפשר לסדר, אך גיטין לא.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: הגמרא משווה את שני הדברים יחד - "כל שאינו יודע בטיב גיטין וקידושין כו"⁷ והסדר הוא קודם גיטין ואחר-כך קידושין, הרי-זה סימן שקודם צריך

5. ראה גם לקו"ש ח"ד ע' 402. לקו"ש חכ"ג ע' 115. וש"נ. ועוד.

6. בהבא לקמן - ראה בארוכה לקו"ש חט"ז ע' 144 ואילך.

7. קידושין ו, א.

להיות בקי בגיטין ולאחר מכן קידושין!?

האדמו"ר מגור: כך נהוג שם.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: ירא אני להתערב כו', בפרט שאתם נמצאים כאן פעם ראשונה, אך אם תוכלו לומר משהו ולהשפיע משהו בנושא - אהיה מאד מרוצה!

ד. כ"ק אדמו"ר שליט"א: בנוגע לתורה ומצוות מוצאים דבר והיפוכו:

הגמרא במועד-קטן⁸ אומרת שעל התורה נאמר - "כל חפצים לא ישוו בה"⁹, דאפילו חפצי שמים ישוו בה, עד שכל המצוות לגבי דבר אחד מן התורה - הרי העניין דתורה דוחה:

אך יחד עם זה מדגישה שם הגמרא, שכאשר מדובר במצות עשה שהזמן גרמא, הרי זה דוחה את כל התורה כולה. ומביאים על כך ראייה מרשב"י שזה עתה באנו מיום שמחת ל"ג בעומר - שאע"פ שהיתה אצלו "תורתו אומנתו"¹⁰, הרי כאשר היה מדובר במצת סוכה ומצות לולב וכיו"ב, הפסיק מלימוד התורה כדי לקיים את המצוות.

ודובר אודות זה בהתוועדות דל"ג בעומר - שמצינו בירושלמי דיוק נפלא: איתא בירושלמי¹¹ שרשב"י הפסיק "לעשות סוכה ולעשות לולב", שהדיוק הוא, שלא כתוב שהוא הפסיק לקיים את המצוה, אלא הפסיק אפילו "לעשות סוכה".

בנוגע ל"בסוכות תשבו" אין זה פלא, שכן, מאחר וזו מצוה שבגופו, הרי מובן שהוא מוכרח היה להפסיק, כי אין זה יכול להעשות ע"י אחר, ועד"ז גם בנוגע ל"נטילת לולב", מאחר שזו מצוה שבגופו - מה שמפליא הוא, כיון שרשב"י היתה "תורתו אומנתו", מדוע הי' עליו לעשות בעצמו את הסוכה, ועד"ז לשם מה היה עליו לאגוד (או לתלוש) בעצמו את הלולב?

וזהו הדיוק בירושלמי, שאע"פ שאצל רשב"י היה "תורתו אומנתו", הרי, לא רק שהפסיק כדי לישיב בסוכה, אלא הוא בעצמו עשה את הסוכה.

האדמו"ר מגור: מובא ענין כזה גם בנוגע לשמאי¹².

כ"ק אדמו"ר שליט"א: על שמאי לא כתוב שהיה "תורתו אומנתו", אך על רשב"י (זהו אמנם דבר מיוחד, אבל) כתוב שאצלו היתה "תורתו אומנתו", והיה מתפלל אחת בשנה¹³

8. ט, ב.

9. משלי ה, יא.

10. שבת יא, א.

11. ברכות פ"א ה"ב.

12. ראה סוכה כח, א.

13. ראה רבינו יונה לרי"ף ברכות (ח, א).

- ועד"ז בנוגע לרבי יהודה, היה מתפלל פעם בשלושים יום¹⁴, - וזהו הדיוק בירושלמי שרשב"י הפסיק "לעשות סוכה ולעשות לולב".

ה. ובנוגע לעניננו, מצינו בגמרא סיפור מפליא יותר:

איתא בגמרא¹⁵: "כי הוו מינצו ר' חנינא ור' חייא אמר ליה ר' חנינא לר' חייא בהדי דידי קא מינצית ח"ו אי משתכחא תורה מישראל מהדרנא לה מפילפולי, אמר ליה ר' חייא לר' חנינא בהדי דידי קא מינצית דעבדי לתורה דלא תשתכח מישראל. מאי עבידנא? אזילנא ושדינא כיתנא (זורע אני זרעוני פשתן) וגדילנא נישבי (וקולע אני ממנו רשתות ומכמורות) וציידנא טבי (ואני צד צביים) ומאכילנא בשרייהו ליתמי, ואריכנא מגילתא (ומתקן אני מעורותיהן קלפים) וכתבנא חמשה חומשי, וסליקנא למתא (למקום שאין מלמדי תינוקות) ומקרינא חמשה ינוקי (לכל אחד ספרו) בחמשה חומשי ומתניתא שיתא ינוקי שיתא סדרא (על פה שיתא סדרי משנה לשיתא ינוקי) ואמרנא להו עד דהדרנא ואתינא אקרו אהדדי (לימדו זה את זה מקראות) ואתנו אהדדי (לימדו זה את זה סדרו) ועבדי לה לתורה דלא תשתכח מישראל, היינו דאמר רבי כמה גדולים מעשי חייא".

והנה, זה שלמד בעצמו עם הילד, מובן, שכן זו מ"ע מן התורה¹⁶: אך היכן מצינו מצות עשה: א) שילך בעצמו לצוד צבי, ב) שילך לכתוב בעצמו חמשה חומשי תורה?!

- ולאחר מכן פסק רבי (מסדר המשניות) "כמה גדולים מעשי חייא!" וכיון שסיפור זה הוא חלק מהתורה - הרי-זו הוראה גם לזמנינו;

ו. והעיקר - שבא"י לא היתה התעסקות בזה, כי שם זה שייך לממשלה. שאלתי פעם מדוע ביישוב מסויים אין רב, וביישוב שני אין רב וכו', השיבו לי שיש להם רשימה של מאה ישובים ללא רבנים, וזקוקים שם למאה רבנים, ומוכנים לתת להם דירה, משכורת וכו'.

מיד למחרת התעניינתי בכך, והמענה שקיבלתי היה שאי-אפשר להשיג רבנים, וזאת אפילו לעיירות גדולות, שכן טוענים שיש במקומות ההם בעיות של חינוך, מקוה וכיו"ב, וכשבאים ליחיד ושואלים אותו אם רוצה הוא לנסוע וכו', עונה הוא: מה פתאום אני? שישלחו מישהו אחר! - לא כן כשמדברים עם הנהלת הכולל - אינם יכולים לטעון טענה זו! והרי אומרים "כמה גדולים מעשי חייא" - מילא ללכת לאברך כולל ולצוות עליו שילך בעצמו לצוד צבי וכו' - הרי: ראשית הוא לא ישמע, ושנית, לא יצוו עליו זאת, שכן על כך אפשר עדיין לוותר.

14. ר"ה בסופה.

15. כתובות קג, ב, ב"מ פה, ב (וברש"י).

16. ראה רמב"ם הל' ת"ת פ"א ה"ב. הל' ת"ת לאדה"ז פ"א ה"ח.

אך כיון שאין ברירה אחרת כרגע, ומוכרחים ללכת למושבים וערי השדה, לכל הפחות לשנתיים שלוש - יש להורות לאברכים לעסוק בחיות בלימוד של לידע "את המעשה אשר יעשון" ואלה "אשר לא תעשינה".

ז. האדמו"ר מגור: הקימו ישוב בחצור.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: אחרי הכל, הרי זה אותו דבר, הלכו כולם יחד וכו', בדוגמת מה שהיה אצל שמואל הנביא ש"כל מקום שהלך הלך ביתו"¹⁷ עמו".

האדמו"ר מגור: יש לכך (לישוב בחצור) השפעה, הקימו ישיבת ערב וכו'.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: זה יכול לבוא כהוספה וכדבר שני אחר עיקר הענין. אין זה, אבל, הענין ד"גדולים מעשי חייא", - לבנות כרך בישראל זה אמנם דבר עצום, אך אין קשר בין ענין אחד למשנהו, חייבים לדאוג שיהיו רבנים במושבים וכו'. וגם: נמצאים שם אנשים בעלי פרנסה וכו', לא כאלה שצריכים רק להתחיל את דרכם בחיים;

כאשר מדברים אודות יכולת להיות רב בעוד שלוש שנים - שהרי דבר בלתי אפשרי הוא להחליט שהיום להיות רב, ולמחר להיכנס לתפקיד - דרושה הכנה לכך, שמשך זמן לפני כן צריך כבר אופן לימודו להיות על מנת שיוכל לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא¹⁸.

האדמו"ר מגור: הבעי' היא, שקשה לשלוח אברך אחד מצד חינוך הילדים וכו'.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: כדי שילד יצטרך כבר ללכת לחדר, עליו להיות לפחות בן ארבע, וא"כ כשיסעו כאלו הלומדים בכולל - הנה אברך שלמד בישיבה די לו בשנה אחת לקבל סמיכה ל"יורה דיעה" (או עכ"פ - שנה וחצי ודאי תספיק); עד שיהיה הילד בגיל ארבע, שאז יתחילו לחשוב אודות חינוכו - אפשר לכהן כרב במושב וכו'.

ענין נוסף בכך: כל ענין צריך להיות עפ"י דרך הטבע - וכיון שישנו רעש גדול, ויראים מגיוס בני הישיבות תהי' זו אפשרות לבטל את הטענות, הבלבולים וכו';

הם, הרי טוענים כי העומדים על המשמר בגבולות - משרתים שם שלוש שנים, ולאחר מכן משתחררים. וכאשר יאמרו להם כי הישיבה מכשירה ומוציאה "מורי הוראה" היוצאים לקיבוצים, ישובים ו"עיירות פיתוח" - זה יבטל את כל הטענות והבלבולים.

האדמו"ר מגור: בעיירות גדולות ישנם רבנים, ואילו עיירות קטנות הם חפשיים לגמרי, ולא ירצו להכניס רבנים - למשל: ערד!

כ"ק אדמו"ר שליט"א: ערד נחשבת היום לעיר גדולה!

17. ברכות י, ב.

18. ראה יומא כו, א.

האדמו"ר מגור: קרית-גת.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: קרית גת היא עיר גדולה יותר, - אבל ישנם מאות ישובים ועיירות שאין בהם רבנים!

ואם לא ינהיגו זאת בכוללים תיכף, א"כ לא יוכלו לשלוח רבנים בעוד שנתיים, שנה וחצי, שנה, והטענה בנוגע לחינוך הילדים - הרי זו באמת טענה חזקה. אבל כאמור, זה שייך רק כשהילד יהי' בן שלוש-ארבע, ועד אז יכולים להיות שם.

- ובאמת אדרבה: כאשר ענין החינוך יהי' נוגע לחינוך הילד שלו, אזי הוא יקים שם גן ילדים, ואחר-כך תיתוסף בכל שנה כיתה נוספת, עד שיקים שם בית ספר כראוי.

היום הרי אין זה כמו בעבר:

פעם הי' צורך לדאוג שילד או מבוגר יהדר בקיום המצוות וכו'. אך קיום המצוות עצמו, להניח תפילין, לשמור שבת, להתפלל וכיו"ב - היה דבר פשוט, לא היה אפשר אחרת; לא כן היום - צריכים לדאוג אפילו לעיקר היהדות, מתחילת האל"ף יש צורך ברב, ואין הכוונה שיש צורך ברב כדי לפסוק שאלות שאי אפשר למצוא לבד, תשובות עליהן, בקיצור שו"ע - אלא בזמן שישנו רב בעיר תובע הוא שיש צורך להתפלל, ולחשוב אודות כשרות, אודות מקוה וכיו"ב. ובלי רב לא יודעים מכך. כי מישוהו אחר לא יכול לדאוג לכך ולהבטיח זאת. הסבא, או שנשאר רח"ל אצל הגרמנים, או שחי במקום אחר, או שנשאר במרוקו - ממילא על הרב לדאוג לכל הענינים מא' עד ת'.

טענתי שאצל ספרדים זה נוגע עוד יותר מאשר אצל האשכנזים, כי אצל הספרדים בהיותם במרוקו הי' אצל ה"חכם" המבין היחיד, ועתה אין להם זאת.

שאלתי, וענו לי שיש להם "בית הוראה" של ר' יוסף בירושלים. וכשהתעניינתי אודות אותו "בית הוראה", שמעתי ששם יושבים גם זקנים! הם אמנם לומדים הוראה, אך לאחר מכן נשארים הם ב"בית הוראה" עד מאה ועשרים!

אם הייתם יכולים לעשות בזה איזה שינוי עיקרי - הייתם מצילים אלפים ורבבות מישראל.

האדמו"ר מגור: ע"פ רוב אברך אוהב סביבה והוא צריך חבר, אז כשנוסעים צבור שלם אפשר. אבל לנסוע לבד זה דבר קשה.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: אבל כאשר מכינים אותו לזה בכולל שנה וחצי לפני כן, הרי כאשר יגיע לידי כך, יהי' "סבר וקבל".

ובכלל, אצל חסידים דבר קל הוא לפעול ענין זה, שכן ידוע¹⁹ שהבעש"ט הי' תמיד

19. ראה סה"מ אידיש ע' 138, סה"ש תש"ד ע' 163.

בנסיעות. הוא הי' רגיל לקחת עמו את התלמידים, אך מובן שלא את כל התלמידים לקח עמו, לא יותר ממניין או כמה תלמידים, והי' רגיל לנסוע כדי להפיץ את תורת החסידות והנהגת החסידות.

ח. כ"ק אדמו"ר שליט"א: שמעתי שמצאו כתבים מהדוד שלכם ("הבית ישראל").

האדמו"ר מגור: כן.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: האם אלו רק ראשי פרקים?

האדמו"ר מגור: מה שהי' אומר בשולחן.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: מן הראוי שידפיסו זאת. מסתמא ישנם שם כו"כ הוראות וכו', וכשיהי' בדפוס ידעו מזה.

האדמו"ר מגור: מתכווננים להדפיס זאת במשך שנה וחצי.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: מסתמא צריכים להגיה את זה.

האדמו"ר מגור: כן. וצריכים גם להעתיק מהכתב-יד.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: האם זה משנים רבות?

האדמו"ר מגור: מכל השנים שנהג באדמורו"ת.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: איך זה שהחסידים לא ידעו מזה?

האדמו"ר מגור: הוא החזיק זאת בסוד. החסידים כתבו בעצמם, אך לא ידעו שהוא כותב.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: האם ישנם שם הוספות לגבי מה שאמר?

האדמו"ר מגור: לא, הוא כתב מה שהוא אמר, אלא שהוא כתב בלה"ק, והי' אומר באידיש.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: האם יש שם ענינים בחלק הרמז, נגלה. או חסידות?

האדמו"ר מגור: חסידות.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: האם ישנם שם שו"ת?

האדמו"ר מגור: ענינים של שו"ת הי' שולח לרב.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: האם לא הי' הסדר שהיו שואלים אצלו שו"ת?

האדמו"ר מגור: שאלות רבניות הי' מפנה לרב.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: האם הי' רב מיוחד בבית שאליו הי' מפנה בנוגע לשו"ת?

האדמו"ר מגור: לא הי' רב מיוחד.

כ"ק האדמו"ר מגור שליט"א

כ"ק אדמו"ר שליט"א: איך זה שחסידים מתאפקים ("האלטן זיך איין") לא להוציא לאור במשך שנה וחצי. הרי כל המקדים הרי-זה משובח?

האדמו"ר מגור: הכת"י לא ברור, ולוקח הרבה זמן להעתיק בדיוק וכו'.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: האם זה נכתב על סדר הפרשיות ועל סדר המועדים?

האדמו"ר מגור: כן. כפי שהי' אומר בשולחן.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: האם ישנם שם גם מנהגים?

האדמו"ר מגור: לא.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: הרי חסידים צריכים לדעת את המנהגים, ומסתמא שאלו בנוגע למנהגים, אין כוונתי לשו"ת, אלא למנהגים, כגון מנהגים שבתפלה, קריאת התורה, לולב וכיו"ב?

האדמו"ר מגור: בכתב אין, אבל החסידים יודעים את המנהגים.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: כדאי היה שיכתבו זאת כדי שכולם יוכלו לדעת, פעם היתה שושלת ללא כל הפסק, וממילא נהג כל אחד כפי שראה אצל אביו ואצל סבו (מלבד מה שלאחר זמן משה רבינו נשתכחו שלושת אלפים הלכות²⁰, אך לאחר שבא סנחריב ובלבל את כל הארצות²¹, הרי היו עשרים שנה שלא ראו זה את זה, ולאחר עשרים שנה אלו, נסעו כולם זה לצפון והשני למזרח או למערב, ואח"כ כאשר ילד, או אפי' מבוגר, צריך לדעת אודות מנהג וכו', אינו יודע אפי' שיש צורך לשאול אודות זה.

האדמו"ר מגור: ישנם חסידים שהיו אתו כל הזמן, ויודעים את המנהגים.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: שאלתי כמה דברים אצל חסידים, ולא ידעו. אין הכוונה לפגוע בהם, אלא היות שהי' הימ"ש שבלבל את כל העולם, אז ישנם דברים כאלו שהרבה לא יודעים מהם, ולכן כשמדפיסים זאת הרי"ז נהי' נחלת הרבים. ובפרט שיש ענינים של מהדרין מן המהדרין, וזה שייך לכאו"א, מראשיכם שבטיכם עד חוטב עציך ושואב מימך.

האדמו"ר מגור: אם ידפיסו זאת. אז כאו"א יחשוב שהוא צריך להתנהג באופן של מהדרין מן המהדרין.

כ"ק אדמו"ר שליט"א (בחיוך): הלוואי! פעם באו לבעל התניא. וטענו לפניו על כך שחסיד קורא לעצמו בשם "חסיד", על אף שבאמת אינו שייך לכך. נשען אדה"ז כשראשו על היד

20. תמורה טו, ב.

21. ראה יומא נד, א, ידים פ"ד מ"ד, תנחומא ס"פ מסעי, ועוד.

- כך הי' מנהגו - ולאחר מכן הרים את הראש ואמר: כך, כך, שיקויים בהם מה שאומרת המשנה. ההוא נבהל מכך -אמר לו אדה"ז שזו משנה מפורשת בפאה²², שאם אחד עושה את עצמו באופן כך וכך, אינו מת מן הזקנה עד כי יהי' באופן כזה; מאחר שהוא אומר כי הוא "חסיד" אע"פ שבאמת אינו חסיד, אינו מת מן הזקנה עד שיהי' חסיד! ובזמנים אלו. שתהי' זו עבירה אחרונה - והכי גדולה - מה שמתנהגים באופן של מהדרין מן המהדרין, אע"פ שלא "אוחזים" במדרגה זו*!

כ"ק מו"ח אדמו"ר אמר לי פעם, שחלק גדול מן הכתבים נשאר שם. והוא הצטער על שאז לא הדפיסום. - ברוריה זה היה קשור עם גזירת המלכות. והי' צריך לחפש עצות בשל הצנזור וכו', אבל עתה כשנמצאים במעמד ומצב של חירות מכל ההגבלות, הנה כל דבר שמדפיסים, סוף-כל-סוף יסתכל שם יהודי, וידע איך צריכים לנהוג. האדמו"ר מגור: מדפיסים עכשיו גם מהסבא (ה"אמרי אמת" זצ"ל).

כ"ק אדמו"ר שליט"א: האם זה ג"כ מה שהוא רשם בעצמו?

האדמו"ר מגור: חסידים רשמו. וישנם ג"כ דברים (חידושים וכו') שהוא רשם בעצמו.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: האם החביאו את זה?

האדמו"ר מגור: כן, לא ידעו מזה. הוא כתב הרבה מאד. עדיין לא בטוחים שזה הכתב-יד שלו, אבל כך מסתבר.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: האם הוא הי' אומר שיעורים לתלמידים?

האדמו"ר מגור: כן.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: מה שכבר מודפס זה מה שלמד בעצמו?

האדמו"ר מגור: לא. זה מה שהוא למד עם הילדים שלו, והם רשמו את זאת.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: אבל החידושי הרי"ם רשם לבד מה שהוא למד?

האדמו"ר מגור: כן, הוא רשם זאת בתור אברך בקוצק, לפני שנהי' רבי (דובר ג"כ אודות ה"שפת אמת").

כ"ק אדמו"ר שליט"א: אבל כ"ק מו"ח אדמו"ר מאד הצטער על שלא הדפיסו את הכתבים. ישנו מעשה שאירע אצל הצ"צ²³: פעם היתה ליובאוויטש עיירה קטנה בכמות (ל"ע), כך שבעניני כיבוי אש כך היו הדברים מאורגנים, "באופן חסידי", פעם פרצה שריפה

22. בסופה (פ"ח מ"ט).

* ראה גם שיחת ש"פ וישלח, יד כסלו ה' תשי"ד (לקו"ש חכ"ג ע' 522 ואילך. ספר המנהגים בתחלתו).

23. ראה סה"ש תורת שלום ע' 81.

שעד כיבוי' נשרפו הרבה כתבים אצל הצ"צ. קרא הצ"צ לגבאים ולחסידים לחדרו וציוה עליהם שיחזירו את הכתבים שגנבו. הם ענו שלא גנבו שום כתבים. אמר להם הצ"צ: לו הייתם גונבים, הייתי יכול להשתמש בהם.

ט. (חסר הקישור לענין הבא) כ"ק אדמו"ר שליט"א: ישנו ענין שלא כולם מדייקים בזה: איתא שכל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש ניתן למשה בסיני²⁴. ולכאורה הרי זה דבר והיפוכו: אומרים שזהו ענין של חידוש, ולאידך אומרים שזה ניתן למשה בסיני (חסר קצת).

שמזה מוכיח אדה"ז²⁵ כי בשעה שיהודי פוסק הלכה כאן למטה או שפושט הוא ספק בשקו"ט - זהו המקום היחיד בו אפשר לפסוק הלכה, והמקום היחיד בו אפשר ללבן שקו"ט בתורה, ועד שאומרים "חברים מקשיבים לקולך גו"²⁶, שכאשר נחוץ לפסוק הלכה, אומר הקב"ה למלאכים וב"ד שלמעלה. אני ואתם נלך לשמוע איך פסק ב"ד אודות קביעות החודש²⁷.

ועד"ז מובן בנוגע לחדש ענין בתורה - למעלה אי אפשר לחדש ו"להמשיך" ענין מעיקרו, זה יתכן דוקא למטה. וזהו החידוש שאפי' תלמיד ותיק יכול לחדש ענין בתורה מאין ליש.

ואע"פ שאומרים שזה ניתן למשה בסיני - הרי מה שניתן למשה בסיני זה הי' רק ענינים כלליים²⁸, או שניתנו לו רק הפסוקים, וניתנו לו גם הכללים של המדות שהתורה נדרשת בהם וכו', אך לאו דוקא שמשה רבינו למד בעצמו את כל הפרטים.

האדמו"ר מגור: הרי אומרים שהכל ניתן למשה בסיני?

כ"ק אדמו"ר שליט"א: במ"ת ניתנו רק עשה"ד, וכל שאר הענינים ניתנו רק ברמז. והלא אי אפשר לומר שהענין של "שנים אוחזים בטלית"²⁹ נאמר בגלוי במ"ת, שכן אז לא הי' מ"ת לוקח יום אחד, אלא זה הי' עד סוף כל הדורות.

האדמו"ר מגור: אבל אח"כ עלה משה להר-סיני והי' שם ארבעים יום?³⁰

כ"ק אדמו"ר שליט"א: כדי ללמוד מקרא בלבד יש ג"כ צורך בארבעים יום, ניתנו לו הפסוקים, יחד עם הכללים - המדות שהתורה נדרשת בהם, ולאחר מכן היו דברים

24. ראה מגילה יט, ב. ירושלמי פאה פ"ב ה"ד, שמו"ר רפמ"ז.

25. סכ"ו (קמה. ב).

26. שה"ש ח, יג. וראה שהש"ר עה"פ.

27. דבר פ"ב, יד.

28. ראה שמו"ר פמ"א, ו: וכי כל התורה למד משה כו' אלא כללים למדוהו כו'.

29. ריש מס' ב"מ.

30. עקב י, י. ועוד.

שמשה רבינו למד בק"ו וכיו"ב הדין שבזה, והיו לו דברים שהי' לו רק את הכלל שבזה, ועדיין לא הגיע ללמוד פרטי הענין - וזאת מחדש התלמיד ותיק.

י. ועפ"ז³¹ יש לבאר דברי הגמרא במנחות³². כגמרא שם איתא: בשעה שעלה משה למרום מצאו להקב"ה שיושב וקושר כתרים לאותיות אמר לפניו רבש"ע מי מעכב על ידך (מה שכתבת שאתה צריך להוסיף עליהם עוד כתרים) אמר לו אדם אחד יש שעתיד להיות בסוף כמה דורות ועקיבא בן יוסף שמו שעתיד לדרוש על כל קוץ וקוץ תילין תילין של הלכות, אמר לפניו רבש"ע הראהו לי וכו' ולא היה יודע מה הן אומרים תשש כחו, כיון שהגיע (ר"ע) לדבר אחד (שצריך טעם) אמרו לו תלמידיו רבי מנין לך? אמר להן: הלכה למשה מסיני, נתיישרה דעתו (של משה).

ולכאורה אינו מובן: איך יתכן שזו "הלכה למשה מסיני", כאשר משה רבינו לא ידע מזה, וכיצד "לא הי' יודע מה הן אומרים" כאשר "הכל ניתן למשה בסיני"!!

והביאור בזה³³: ר"ע דרש תילי תילין של הלכות על כל קוץ וקוץ, ומשה רבינו ידע אודות ה"קוץ", וידע הכללים כיצד יכולים לדרוש וכו', אך הוא לא דרש לפועל את כל התילי תילין של הלכות שדרש ר"ע.

ולכן אע"פ שאומרים כי כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש ניתן למשה בסיני - הרי זה רק באופן כללי. וכמאחז"ל³⁴ ד"ליכא מידי דלא רמיזא באורייתא", אך מי מחדש זאת? - זהו התלמיד ותיק. וזו היתה גדולתו של ר"ע. וגדלות זו - מובנת גם מדברי אדמו"ר הזקן האומר שמה שמחדש התלמיד ותיק למטה, מתקבל הוא למעלה.

האדמו"ר מגור: ישנו מדרש³⁵ שהקב"ה מחדש חידושים בב"ד של מעלה.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: אך אעפ"כ הדין חייב להיות דוקא כפי שפסק ב"ד כאן למטה.

ובדוגמת דברי הגמרא³⁶ שישנה פלוגתא במתיבתא דרקיע בנוגע לבהרת ושער לבן וכו' שקוב"ה אומר באופן כך, ומתיבתא דרקיע אומרים באופן אחר³⁷ (חייך ואמר:), ישנם פוסקים שפסקו כקוב"ה; אך ישנם פוסקים שפסקו לא כקוב"ה*, שזהו בנוגע למתיבתא דרקיע (חסר).

31. ראה בכ"ז בארוכה לקו"ש חי"ט ע' 253.

32. כט, ב (וברש"י).

33. ראה גם שער מאמרי רז"ל שנסמך בהערה 39. חדא"ג מהר"ל מנחות שם. עץ יוסף לע"י שם. יונת אלם פ"א, רגל ישרה מע' תורה הג'.

34. תענית ט, א. וראה זח"ג רכא, א.

35. ב"ר פס"ד. ד.

36. ב"מ פו, א.

37. וראה בדרושי דא"ח שנסמנו בלקו"ש חי"ב ע' 64 הע' 6. ועוד.

* ראה רמב"ם הל' טומאת צרעת פ"ב ה"ט.

ומכך רואים כי תובעים מיהודי ש"יכניס" את עצמו לגמרי ושכלו יהי' "מונח" בתורה, ועד כמה שאומרים בנוגע למתיבתא דרקיע, אשר בשעה שאצל אנשי המתיבתא "מונח" אחרת, אסור להם לומר כי הם סוברים כקוב"ה, יכולים הם לומר כי מאמינים הם במה שקוב"ה אומר, אך אינם יכולים לומר שהם סוברים כך כאשר אין זה "מונח" בשכלם.

שזהו על-דרך מאמר הגמ' ביומא³⁸ בנוגע לאמירת השבחים של "הא-ל הגדול הגבור והנורא", שקודם לא אמרו זאת "מתוך שיודעין בהקב"ה שאמיתי הוא לפיכך לא כזבו בו", אלא שלאחר מכן באו אנשי כנסת הגדולה והחזירו עטרה ליושנה. זאת אומרת: גם קודם ידעו שהקב"ה הוא "הגדול הגבור כו", אבל אעפ"כ, מתי אפשר לומר זאת - דוקא כאשר מרגישים זאת, ובאם לאו - אסור לומר זאת.

שזהו בנוגע לנוסח התפילה, ועד"ז הוא גם בנוגע להלכה למעשה - שקוב"ה אומר באופן כך ומתיבתא דרקיע אומרים באופן כך, ואח"כ מסיימת הגמ'³⁹ ש"קוב"ה חייך ואמר נצחוני בני נצחוני" כלומר, שהקב"ה מרוצה מזה.

יא. כ"ק אדמו"ר שליט"א: האם אפשר לברר אצלכם הלכה - איך המנהג בנוגע להכניס פתקים בסדקים של הכותל המערבי, דלכאורה כשמכניסים פתק בסדקי הכותל הוי ביאה במקצת ושמה ביאה?⁴⁰

האדמו"ר מגור: ישנם כאלו שמכניסים וישנם כאלו שנוהרים בזה.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: האם היתה בזה הוראה?

האדמו"ר מגור: לא. אבל נזהרים ללכת למקוה לפני"ז, כי השאלה היא אם הכותל הוא חומת הר הבית או חומת העזרה, ואם נאמר שזה חומת הר הבית, א"כ כיון שהי' במקוה ה"ה טבול יום, ומותר לו להכנס להר הבית⁴¹ (ואפילו בטמא מת).

כ"ק אדמו"ר שליט"א: מסתמא זהו ההיתר של אלו שמכניסים פתקים בסדקי הכותל, כיון שסוברים שהכותל הוא חומת הר הבית.

יב. כ"ק אדמו"ר שליט"א: האם בשיבות בא"י יש לימוד מיוחד בנוגע למצוות התלויות בארץ, או שהלימוד הוא כמו בשיבות בחו"ל (- הדינים שנוגעים לפועל בודאי יודעים, אבל האם יש גם לימוד מיוחד בנוגע לענינים אלו)?

האדמו"ר מגור: אין לימוד מיוחד בזה.

38. סט, ב.

39. ב"מ נט, ב.

40. ע"ד מאחז"ל חולין לג, ב, ועיי"ש תוד"ה דכולי.

41. ראה רמב"ם הל' ביאת מקדש פ"ג ה"ה.

יג. כ"ק אדמו"ר שליט"א: האם עושים משהו בנוגע לענין "הקהל"?

האדמו"ר מגור: לא.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: ומה בנוגע לעלי' לרגל?

האדמו"ר מגור: משתדלים לבוא לכותל בכל יו"ט.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: ומה עם אלו שגרים מחוץ לירושלים?

האדמו"ר מגור: בפסח ובסוכות באים בחוה"מ, אבל בשבועות, הרי"ז רק יום א' יו"ט, ואע"פ שעצרת יש לה תשלומין כל שבעה⁴², אעפ"כ, היות שזה ימי החול, קשה לבוא.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: שמעתי מכמה שהיו גרים בירושלים שלא היו מהדרים ללכת בכל יו"ט לכותל המערבי.

האדמו"ר מגור: אז הי' קשה ללכת לכותל, כי פחדו מהערבים, והיו זורקים אבנים וכו'.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: א"כ מתעוררת שאלה בנוגע לענין של "הקהל". דלכאורה הרי"ז כמו עליו' לרגל⁴³. ואדרבה: בנוגע למצות הקהל אומרת הגמרא⁴⁴ שהיו מביאים אפי' הטיפ. אנשים ללמוד וכו' טף כדי ליתן שכר למביאייהו, שזהו"ע של חינוך⁴⁵.

האדמו"ר מגור: נוהגים לעשות בחוה"מ ברכת כהנים בכותל המערבי, ובאים הרבה כהנים וכו'.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: בירושלים הכהנים נושאים כפיהם בכל יום או בכל שבת?

האדמו"ר מגור: בכל יום.

יד. כ"ק אדמו"ר שליט"א: בנוגע לברכת כהנים, נוסף ע"ז שיש שם דברים ערבים - "יברכך⁴⁶ ה' וישמרך וגו'", ישנה בזה עוד מעלה, שזהו באופן של "עד⁴⁷ מהרה ירוץ דברו"⁴⁸.

הגמ' אומרת⁴⁹ שכהנים זריזין הן, וכל הענינים הטובים נעשים בזריזות; אך נוספת בכך מעלה מיוחדת בנוגע לברכת כהנים, שזהו בדוגמת מה שהי' אצל אהרן "ויגמול

42. חגיגה יז, א.

43. ראה חגיגה ג, א. רמב"ם הל' חגיגה פ"ג ה"ב.

44. שם.

45. ראה רמב"ן ואוה"ח עה"פ וילך לא, יג.

46. במדבר ו, כ"ז.

47. תהלים קמז, טו.

48. ראה לקו"ת ס"פ קרח.

49. שבת כ, א, וש"נ.

שקדים⁵⁰, שזה מורה כי "שוקד⁵¹ אני על דברי גו", עד"ז גם בנוגע לברכת כהנים שזה באופן של "שקדים", שה"המשכה" באה באופן של "עד מהרה ירוץ דברו"⁴⁸.

- בכלל הרי יש שקו"ט שלימה וכו' האם "ממשיכים" את הענינים או לא⁵² - אך בנוגע לברכת כהנים ה"ז באופן שתמיד מגיע ההמשכה למטה, ועד כמ"ש בספר⁵³ ש"יברכך" המכוון "בנכסים", ז.א. שההמשכה מגיעה עד בגשמיות העולם כפשוטו. ועד"ז "וישמרך", כאשר נותן מתנה, עליו להביא גם שומר בשר ודם שישמור שלא יקחו המתנה, אך כאשר הקב"ה נותן מתנה, ה"ז באופן שהוא שומר שהמתנה תשאר אצל המקבל, ז.א. שמ"יברכך) הוי"ו" זה מגיע מיד כאן למטה, ועאכו"כ בנוגע לענינים שבינתיים.

ובברכת כהנים ישנו דיוק שזה חייב להיות "באהבה" שזהו דבר פלא, בנוגע לשליח ציבור על ידו "עוברות" כל הבקשות וכו', לא כתוב שזה צ"ל באהבה, אך בנוגע לברכת כהנים מדייקים שצ"ל "באהבה", ועד שקבעו זה בנוסח הברכה, ובזהר⁵⁴ ישנו ביטוי חריף על מי שאינו נזהר בזה.

טו. האדמו"ר מגור: גם לפני התפלה אומרים "ואהבת לרעך כמוך".

כ"ק אדמו"ר שליט"א: וכאן הדיוק שצריך להיות "כמוך", וכידוע קושית הראב"ע⁵⁵ כיצד אפשר לתבוע שיהי' "ואהבת לרעך כמוך"; התורה יכולה לתבוע דבר שהוא בערך, אפשר לתבוע שיהי' "ואהבת לרעך", איך אפשר אבל לתבוע שיהי' "כמוך" (אפי' בנוגע ל"ואהבת את ה' אלקיך"⁵⁶ לא כתוב שזה צריך להיות "כמוך" - אבל שם זה מסיבה אחרת, כי האהבה צ"ל עוד יותר, עד באופן של מס"נ⁵⁷)!

ומה שאומרים "כמוך" אין זה בכ"ף הדמיון, אלא כמבואר בירושלמי בנדרים⁵⁸ שזה בדוגמת היד הימנית והיד השמאלית, שאם היד הימנית עשתה דבר כלשהו לא טוב, איך שייך לומר שהוא יעניש את היד, היות וזהו גוף אחד, ז.א. שהירושלמי מפרש את הענין של "ואהבת לרעך כמוך" שזהו כדוגמת שתי ידים של אותו גוף.

וכאן רואים מה שחסידות חידשה: אצל הראב"ע הקושיה בפשטות. שלא יכול להיות "ואהבת לרעך כמוך". ולכן לומד הוא פשט אחר; אבל חסידות חידשה שהביאור בזה הוא

50. קרח יז, כג.

51. ירמי' א, יב.

52. להעיר מהקדמת שער הכולל, לקו"ש ח"ד ע' 1149.

53. עה"פ נשא ו, כד, הובא בפרש"י שם.

54. ח"ג קמז, ב.

55. עה"פ קדושים יט, יח.

56. ואתחנן ו, ה.

57. ראה ברכות נד, א.

58. פ"ט ה"ד.

בפשטות, כמו שמבאר הצ"צ שכאשר יתבונן כי זהו אותו גוף, הרי כאשר אבר אחד נוהג שלא כדבעי, אין שייך שיעניש אותו, ועד"ז כאשר עוסק הוא עם הזולת, עושה הוא זאת באותו אופן כמו שנוהג עם עצמו. שהרי זהו אותו גוף.

וכאן רואים שבדרך הפשט, הקושיא בפשטות, משא"כ לפי ביאור החסידות התירוץ בפשטות (כי אין שייך לחלק בין היד הימנית ליד השמאלית).

טז. מסתמא שמעתם כי עוסקים בלהט (מ'קאכט זיך) בענין "ואהבת לרעך כמוך". ועושים רעש ו"שטורעם" וכו' - שאלו אותי מדוע מתלהב אני במצוה זו דוקא? אמרתי כי לפי כל הסימנים שאומרת הגמ' במס' סוטה⁵⁹ רואים שעתה לא רק עקבתא דמשיחא, אלא בזה גופא ה"ז עקבתא דעקבתא דמשיחא; ומכיון שהגלות נהייתה מצד הענין של שנאת חינם⁶⁰, חייב להיות ענין שכנגד זה (ע"ד הענין דזלעו"ז).

היות ונמצאים אנו בעקבתא דמשיחא. צריך להיות ענין שיבטל לגמרי את הענין של שנאת חינם; אם תהי' אהבה התלוי' בדבר בלבד, אין זה ענין של אהבת חינם (שכן, אז אין-זה ההיפך משנאת חינם) אך כאשר יהי' הענין של אהבת חינם, תתבטל הרי סיבת הגלות, ובדרך ממילא יתבטל גם המסובב.

ורואים בספהמ"צ להרמב"ם⁶¹ כי כאשר הוא מדבר אודות המצוה של "ואהבת לרעך כמוך, הוא מביא שם גם את המצוה של "ואהבת את הוי' אלקיך". והוא משווה זאת שכן חייב גם להיות "ואהבת לרעך כמוך". שלכן כתוב "ואהבת לרעך כמוך"⁶².

כרגיל חושבים שזה חידוש של הבעש"ט ואדמו"ר הזקן. שאמרו כי "ואהבת לרעך כמוך" הוא הכלי והשער המביא ל"ואהבת את ה' אלקיך"⁶³ - רואים אבל שזה כתוב כבר בספהמ"צ להרמב"ם, אלא ששם הוא בסגנון של הלכה (חסר קצת).

והרמב"ם⁶⁴ אומר גם ש"ואהבת לרעך כמוך". צריך להיות גם בנוגע לממונו. שזהו כמו ב"ואהבת את ה' אלקיך גו' בכל מאדך" הכוונה היא בכל ממונו⁶⁵. שכן "צדיקים ממונם חביב עליהן יותר מגופן"⁶⁶, ועד"ז גם בנוגע ל"ואהבת לרעך כמוך". מזה צריך להיות גם בנוגע לממונו.

59. בסופה.

60. יומא ט, ב.

61. מ"ע רז.

62. ראה קונטרס אהבת ישראל ע' 6 הע' 3*.

63. ראה המוכא שם ע' 7, 11.

64. הל' דעות פ"ו ה"ג.

65. ברכות שם.

66. סוטה יב, א.

בנוגע למאמר הלל "דעלך סני לחברך לא תעביד"⁶⁷, אומר ע"ז רש"י⁶⁸ (ד"ה דעלך) "ריעך ורע אביך אל תעזוב, זה הקב"ה, אל תעבור אל דבריו, שהרי עליך שנואי שיעבור חברך על דבריך". וממילא יוצא, שמה שהקב"ה מצוה יהודים לעשות. מקיים הוא זאת בעצמו. כי מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל⁶⁹ ז.א. שהקב"ה מקיים גם את המצוה של "ואהבת לרעך כמוך".

שלכן אומרים כי הקב"ה נמצא ג"כ בגלות. שנאמר⁷⁰ "ושב ה' אלקיך גו". כאשר עושים חשבון בנוגע ליהודי, יתכן שעדיין זקוק הוא משהו למירוק שלכן נמצא הוא בגלות. אך בנוגע להקב"ה הרי אין שייך לומר כזה ענין. ואעפ"כ אומרים כי שכינתא בגלותא. ו"השוכן אתם בתוך טומאתם"⁷¹.

וזה מה שהגמ' אומרת⁷² עה"פ "ושב ה' אלקיך", שבכל מקום שגלו שכינה עמהם, וכאשר ישראל יוצאים מהגלות. אזי נהי' גם "ושב ה' אלקיך".

ובזהר בסוף פרשת בראשית⁷³ כתוב יתרה מזו: שהקב"ה עצמו נמצא בגלות (לא רק משום שישראל נמצאים בגלות), שלכן כתוב⁷⁴ קרובה ישועתי לבוא". ז.א. שהקב"ה עצמו נמצא בגלות, לא מצד ישראל, וע"ז נאמר "כי קרובה ישועתי לבוא", שזה נוסף על הנאמר שהקב"ה נמצא בגלות משום שישראל נמצאים בגלות, מוסיף רשב"י עוד ענין, שזוהי "ישועתי" - ישועתו של הקב"ה עצמו⁷⁵.

יז. האדמו"ר מגור: הרי כתוב במדרש⁷⁶ שמחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: אפילו לתורה, כמו שמביא את הראי' ממש"כ⁷⁷ צו את בני דבר⁷⁸ אל בני, - ה"ז ראי' מהתורה גופא, שהתורה עצמה אומרת שמחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר⁷⁹.

67. שבת לא, א.

68. ד"ה דעלך - שם.

69. תהלים קמוז, יט. שמור"ר פ"ל, ט.

70. נצבים ל, ג.

71. אחרי טז, טז.

72. מגילה כט, א.

73. רנו, א.

74. ישעי' נו, א.

75. ראה זח"ג צ, סע"א ואילך.

76. תנוד"א ספ"ד, פל"א, ב"ר פ"א, ד.

77. נשא ה, ב.

78. בשלח יד, ב. תרומה כה, ב. ועוד.

79. וראה משל הה"מ לזה - אור תורה ב, סע"ג. וראה שם בתחלת הספר (וכן בספר לקוטי אמרים בתחלתו).

האדמו"ר מגור: הרי הגמ'⁸⁰ אומרת שהקב"ה מניח תפילין, ובהם כתוב⁸¹ ומי כעמך ישראל. כ"ק אדמו"ר שליט"א: ישנו דיוק נפלא בתוס' שם, תוס'⁸² מביא שהתפילין נקראים "עטרת", שבענין "עטרה" ישנם שני דברים: (א) העטרה היא למעלה מהראש, כמו שהדין הוא בפשטות שעטרת המלך צריכה (לא לתלות על המסמר, אלא היא צריכה) להיות על ראשו של המלך⁸³, הס"ת צ"ל בזרועו⁸⁴, אך העטרה צ"ל על ראשו דוקא - ומכיון שבתפילין של הקב"ה כתוב⁸⁵ "ומי כעמך ישראל" יוצא א"כ שישראל נמצאים על ראשו כביכול, שהרי תפילין הוא ענין העטרה. (ב) כל ענין המלכות תלוי בעטרה: "ואשר ניתן כתר מלכות בראשו"⁸⁶. המלך יש לו הרי כו"כ ענינים, שרביט וכו' ואין משתמשין בשרביטו⁸⁷, אך עיקר ענין המלכות הוא הכתר הנמצא על ראשו - ומאחר ש"אין מלך בלא עם"⁸⁸. הרי הוא נהי' מלך ע"י העם, שזהו הענין של "תמליכוני עליכם"⁸⁹, יוצא איפוא, שישראל עושים את הקב"ה למלך, ועי"ז שהוא נהי' "מלך ישראל", נהי' הוא אח"כ גם מלך על כל העולם כולו⁹⁰.

האדמו"ר מגור: זהו ג"כ מה שאומרים בק"ש "שמע"⁹¹ ישראל ה' אלקינו ה' אחד, שע"י שנעשה ה' אלקינו, נהי' אח"כ ה' אחד.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: והגמ'⁹² אומרת הרי ש"שמע ישראל" הוא אחד מעשרה פסוקי מלכיות, וכך נפסק גם להלכה⁹³, שמסיימים את עשרה פסוקי מלכיות ב"שמע ישראל גו' ה' אחד".

כ"ק אדמו"ר שליט"א: מסתמא גם בניו-יורק ישנו כולל.

האדמו"ר מגור: ישנו כולל של שלושים אברכים.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: כדאי לדבר אתם שיחשבו על רבנות, או שהם כבר חושבים ע"ז.

80. ברכות ו, א.

81. שמואל-ב ז, כג.

82. ד"ה מי כעמך ישראל (וראה גיטין ז, א ובתוד"ה עטרות שם).

83. ע"ז מד, א, רמב"ם הל' מלכים פ"ב ה"ה.

84. סנהדרין שם.

85. ש"ב ז, כ"ג.

86. מגילת אסתר ו, ח.

87. סנהדרין כב, א. רמב"ם הלכות מלכים פ"ב ה"ב.

88. בחיי וישב לח, ח, שעויה"א פ"ז. ועוד.

89. ר"ה טז, א. - וראה מכילתא יתרו כ, ג.

90. כנוסח תפלת ר"ה.

91. ואתחנן ו, ד.

92. ר"ה לב, ב.

93. רמב"ם הל' שופר פ"ג ה"ט.

האדמו"ר מגור: הם לומדים הלכות שבת.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: בשבת הרי יש "הלכתא רבתא", מסתמא מתענגים הם בלימוד זה, כי זה קשור עם הענין של עונג שבת; שבנוגע לעונג שבת אין הגמרא מתבטאת לא בלשון "כל המתענג בשבת", אלא "כל המענג את השבת"⁹⁴, ז.א. שיהודי מוסיף תענוג בענין של שבת⁹⁵.

(חסר הקישור לענין הבא).

יח. כ"ק אדמו"ר שליט"א: קטן אינו מחוייב בלימוד התורה⁹⁶, אבל מלשון הרמב"ם⁹⁷ שכותב "כשיכיר" משמע ש(נוסף על החיוב שעל האב ללמד את בנו תורה) יש גם חיוב מצות ת"ת על הקטן, וכשלומד תורה יש לו את המ"ע של לימוד התורה⁹⁸.

עפי"ז יתורץ דבר בלתי מובן: ע"פ דין מיד כשנהי' בן י"ג שנה ויום אחד הנו מחוייב בכל התורה כולה - ואם עד אז אינו מחוייב ללמוד תורה, מתעוררת שאלה איך ידע מה חייב הוא לעשות, הרי קודם אינו מחוייב ללמוד תורה!?

חייבים, איפוא, לומר שהתורה עצמה* נותנת את הענין של "מכשירי מצוה" - כדי שידע איך להתפלל וללמוד ולעשות כל הענינים של תומ"צ כשיהי' בן י"ג שנה, ומוכרח שיהי' לו מקודם הענין של "מכשירי מצוה", ובלא זה לא יתכן, ולכל הדעות הלימוד של קטן הוא עכ"פ בגדר "מכשירי מצוה". והעיקר כמו שרואים בפועל - שלומדים תורה עם הילד קודם שנהי' בן י"ג שנה כדי שידע אח"כ כיצד לקיים תורה ומצוות.

אותה שקו"ט ישנה גם בנוגע לגירות: הרי ישנו איסור ללמוד תורה עם גוי⁹⁹; ומיד לאחר שמגיירים אותו הוא נהי' יהודי ונהי' מחוייב בכל התורה כולה - א"כ כיצד יש לעשות.

האדמו"ר מגור: הגמ'¹⁰⁰ אומרת שמלמדים אותו מקצת מצוות.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: זהו אבל ביום שמגיירים אותו, שזהו תנאי בקבלת הגירות - מתעוררת אבל השאלה כיצד ידע איך לנהוג לאחר הטבילה וכו'!?

94. שבת קיח, א.

95. ראה לקו"ט צו יא, ד. המשך וככה תרל"ז פ"ה ואילך.

96. רמב"ם וש"ע אדה"ז ריש הל' ת"ת.

97. הל' ת"ת פ"א ה"ג.

98. פסקי דינים להצ"צ ע' שלט.

* ראה לקו"ט ח"ז ע' 235 ואילך.

99. סנהדריו נט. א.

100. יבמות מז, א, בכורות מז, א.

והראי' מרות, שאמרה "אלקיך אלקי"¹⁰¹ לאחר שנעמי אמרה לה כל ההלכות¹⁰², אינה ראי' כלל, שהרי זה אמרה לה נעמי: הראי' היא פשוט מזה שלאחרי הגירות הוא נהי' מחוייב בכל התורה כולה, מתעוררת השאלה, מאחר ולימוד מביא לידי מעשה¹⁰³, עליו קודם ללמוד כדי שידע איך לקיים תומ"צ.

האדמו"ר מגור: אבל ישנה קבלת הגירות.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: הרי"ז רק קבלת הגירות, ותיכף ברגע הראשון לאח"ז ה"ה מחוייב בכל התורה כולה, שלכן רוצה המהרש"א¹⁰⁴ לומר שכאשר מכירים עליו שכוונתו לשם שמים, כמו שהיה אצל הלל, שהכיר כי כוונתו לשם שמים, מותר אזי ללמוד עמו תורה קודם הגירות, אבל רעק"א חולק על כך¹⁰⁵, והוא אומר כי זהו איסור ללמוד עמו קודם הגירות¹⁰⁶. וכמו שרואים זאת בפועל ממש - ומסתמא שאלו מישהו - שקודם הגירות לומדים עמם ענינים של תורה, הן עם אנשים והן עם הנשים - ההלכות הנוגעות להם.

האדמו"ר מגור: הרי גר שנתגייר כקטן שנולד דמי¹⁰⁷, וע"ד שכשהתינוק במעי אמו מלמדין אותו את כל התורה כולה¹⁰⁸, ועד"ז בנוגע לגר קודם הגירות.

כ"ק אדמו"ר שליט"א (בחיוך): אצל תינוק הרי אח"כ בא מלאך וסוטר על פיו¹⁰⁷, משא"כ בנוגע ללימוד התורה שלומדים עם גר, הרי ישנו הכלל לא יגעתי ומצאתי אל תאמין¹⁰⁹. ואעפ"כ הרי"ז מעשה רב שכשב"ד צריך לגייר גיור כהלכה, הרי הסדר בזה שקודם שואלים ומבררים אם הוא כבר למד את כל ההלכות הצריכות וכו'.

בנוגע לגר ישנו דיוק הלשון (כמדומה שזה כתוב בחיד"א¹¹⁰) "גר שנתגייר".

- תמיד מתבטאים בלשון "שוטה שנשתפה" או "שפחה שנשתחררה" וכיו"ב, משא"כ בגר לא אומרים "גוי שנתגייר" אלא "גר שנתגייר", שהביאור בזה הוא כי מגוי לא יכול להיות יהודי, ואם התגייר ה"ז סימן שכבר קודם הי' יהודי, ונשמתו עמדה על הר סיני¹¹¹, אלא שזו נשמה של גר, וחסר רק הגיור בפועל.

101. רות א, טו.

102. ראה פירש"י עה"פ.

103. ראה פירש"י עה"פ.

104. חדא"ג שבת לא, א (ד"ה א"ל).

105. שו"ת רעק"א סמ"א.

106. וראה שד"ח כללים ג, סקנ"ה (כו).

107. יבמות כב, א.

108. נדה ל, כ.

109. מגילה ו, ב.

110. ס' מדבר קדמות מערכת ג' אות ג'.

111. ראה פדר"א פמ"א.

האדמו"ר מגור: כתוב במדרש שאברהם יצחק ויעקב היו גרים.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: אברהם הי' תחילה לגרים¹¹².

והמשיך: בתשובות הרמב"ם¹¹³ ישנו ביטוי חריף יותר, הרמב"ם מדבר שם אודות גר, שפלפלו האם אפשר לצרפו וכו' - כתב הרמב"ם שיחוסו אמנם גדול מאד, כי יהודי הנו בן אברהם יצחק ויעקב¹¹⁴, אבל גר הוא בן מי שאמר והי' העולם.

האדמו"ר מגור: ישנו מדרש שמחלק בין יהודי לגר.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: זהו משום שנשמתו היא מהיכל אחר (חסר קצת), אבל אעפ"כ הרי הרמב"ם כותב שגר הוא בן מי שאמר והי' העולם.

יט. כ"ק אדמו"ר שליט"א: דובר הרי קודם¹¹⁵ אודות לפעול שיהיו רבנים וכו' - כאשר יבוא משיח כתוב הרי שאז יהי' הסדר ש"לא ילמדו עוד איש את רעהו גו' כי כולם ידעו אותו למקטנם ועד גדולם¹¹⁶, ממילא אם צ"ל רבנים, יש צורך "לחטוף" מה שיותר מוקדם, כי אח"כ המצב יהי' ש"לא ילמדו עוד איש את רעהו", שלכן אם הייתם יכולים לעשות בזה שינוי, יהי' זה לא רק שינוי גדול, אלא כמו שהגמ' אומרת "כמה גדולים מעשי חייא".

האדמו"ר מגור: אברכים אוהבים סביבה, וקשה לנסוע למקום מסויים לבד.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: שיעשו בעצמם סביבה וכאמור שילכו רק שנתיים או שלש שנים, וכמו שמגייסים לשירות בו"ד, כך צ"ל גיוס לצבא הקב"ה. ורואים בפועל שכשרוצים לעשות סביבה מצליחים, ואדרבה: הגמ'¹¹⁷ אומרת "רוצה אדם בקב שלו מתשעה קבין של חבירו", וא"כ הסביבה שיש לו בישיבה אינה בשלימות, כי אע"פ שאלו תשעה קבין, הרי-הם של חבירו; משא"כ כשהוא יסע לעיר, ויעשה שם סביבה, הרי אע"פ שזה רק קב אחד, הרי"ז קב שלו, ורוצה אדם בקב שלו וכו', עד שזה נעשה פס"ד לפועל, בנוגע למציאה וכיו"ב, שרוצה אדם בקב שלו כו'.

וחסידות הרי מבארת שזהו כל ענין ירידת הנשמה בגוף - כדי שלא יהי' הענין של "נהמא דכיסופא"¹¹⁸ - הענין של "קב שלו". כאשר הנשמה נמצאת למעלה הרי-היא חצובה מתחת כסא הכבוד¹¹⁹ וכמה שיעשה כאן למטה, עם כל ההשתדלות שלו, אי אפשר בכלל

112. סוכה מט, ב. זח"ב צה, א.

113. נדפסה ברמב"ם הוצאת שולזינגער (ני', תש"ז).

114. ראה ב"מ פג. א.

115. ס"ג ואילך.

116. ירמי' לא, לד.

117. ב"מ לח, א.

118. ראה ירושלמי ערלה פ"א ה"ג.

119. ראה זח"ג כט, ב. קד, ב.

להשוות זאת למעמד ומצב כשהיתה הנשמה למעלה; ואעפ"כ אומרים לו ע"כ אתה חי¹²⁰, והנשמה יורדת למטה דוקא, כי בהיותה למעלה. ישנם אמנם תשעה קבין, אבל זהו של חבירו, "חבירו" זה הקב"ה, משא"כ ע"י ירידת הנשמה למטה, זה נהי' "קב שלו".

בענין זה ישנו מאמר נפלא: בנוגע לשבת כתוב הלשון "נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית"¹²¹, שענין השותפות ה"ה¹²², שבכל נקודה יש לשני השותפים חלק. אין הפי' שלזה יש חלק ולשני יש חלק, ובחציו אין לו חלק ובחצי השני אין לההוא חלק (זה הענין של "ברירה"¹²³), אלא כמו שמבארים רוב האחרונים שענין השותפות הוא, שבכל נקודה שני השותפים שווים. וע"ז אומרים שבמשך ששה ימים, יש לזה שייכות רק להקב"ה, וכשמגיעה שבת, נהי' יהודי "שותף להקב"ה במעשה בראשית", אין הפי' שנהי' בעל דעה בזה, האם יכול הוא לחדש משהו (בדוגמת מה שאחז"ל בנוגע לענין רוח צפונית אינה מסובבת¹²⁴, אלא עוד יותר: הוא נעשה שותף להקב"ה, וכיצד זה נהי' - ע"י שאומר "ויכול"¹²⁵, אלא שצריך לפעול אצל הקב"ה שנראה זאת בעיני בשר. אחרים אומרים שאילו היו רואים זאת בעיני בשר, היו נפטרים מהרבה בלבולים - איך האמת היא הרי שענינה של שבת הוא "כל מלאכתך עשוי"¹²⁶ (חסר קצת), וצריך להיות שזה יהי' "בכל לבבך בשני יצריך"¹²⁷.

האדמו"ר מגור: "ב"כ כל מאדך" ישנם שני פירושים¹²⁶ (שם): בכל מדה ומדה כו' ובכל ממונך. יהודי שיש לו כסף, יכול לקיים את ה"בכל ממונך", אבל מה יעשה יהודי עני שאין לו כסף - אצלו צ"ל בכל מדה ומדה וכו'.

כ"ק אדמו"ר שליט"א (בחיוך): אבל "בכל לבבך בשני יצריך" המכוון בזה הוא לכל היהודים, בזה אין כלל שני פירושים.

אצל אברהם כתוב "ומצאת את לבבו נאמן לפניך"¹²⁸ - לבבו עם שני בית"ים, ז.א. שהיו לו שני הלבבות, אלא שזה הי' "בכל לבבך בשני יצריך";

אך בדוד כתוב "ולכי חלל בקרבי"¹²⁹, כי הוא רק ביטל את היצה"ר. כמו שמשמע

120. אבות פ"ד מכ"ב.

121. שבת קיט, ריש ע"ב (וכ"ה בשו"ע אדה"ז ר"ס רסח).

122. ראה גם שו"ת נחלה לישראל ס"י אות טז, ועוד.

123. ראה בארוכה אנציק' תל' בערכו (כרך ד' ע' רטז ואילך).

124. ראה ב"ב כה, רע"ב.

125. וראה לקו"ש ח"ו ע' 22 הע' 73. ובכ"מ.

126. מכילתא ופרש"י יתרו כ, ט.

127. ראה ברכות נד, א.

128. נחמ"י ט. ח.

129. תהלים קט, כב. הובא בתניא פ"א.

מהירו שלמי בסוף ברכות¹³⁰ שם מחלק ביניהם, ז.א. שישנה דרגת "ולבי חלל בקרבי", אך ישנה דרגא נעלית מזו, שזהו"ע "ומצאת את לבבו נאמן לפניך", שגם היצה"ר נהי' ל"נאמן", שזוהי תכלית השלימות.

וכמו שהגמ' אומרת בסנהדרין¹³¹ שזו היתה המעלה בג"ע, שאפילו הלעו"ז גם הי' "שמש גדול". לא סתם "שמש". אלא "שמש גדול".

האדמו"ר מגור: הרי אומרים ג"כ ברוך הוא אלקינו שבראנו לכבודו. היינו שכל הבריאה היא לכבודו.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: וכמ"ש בפרקי אבות¹³² כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו. ועד"ז מ"ש¹³³ אדם נברא בע"ש כו' כדי שימצא הכל מוכן לסעודה.

ישנם מפרשים שמו"ש¹³⁴ "שנאמר¹³⁵ כל הנקרא בשמי ולכבודי. בראתיו יצרתיו גו", הרי"ז ראי' על מ"ש לפני"ז "כל מה שברא כו' לא ברא אלא לכבודו". אבל מהו ההמשך לאח"ז ואומר¹³⁶: ה' ימלוך לעולם ועד"¹³⁷.

(ההמשך חסר)

130. פ"ט ה"ה.

131. נט, ב.

132. פ"ו מ"א.

133. סנהדרין לח, א. ובפירש"י.

134. אבות שם.

135. ישע"י מג, ז.

136. בשלח טו, יח.

137. וראה ס' ביאורים לפרקי אבות ע' 212.5 ואילך.

**לזכות
כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א
מהרה יגלה אכי"ר**

**ולזכות
הרה"ח הרב ירחמיאל שי' וזוגתו מ' חנה תחי'
וב"ב: חי' מושקא ובעלה הרב מנחם קלמנסון,
דבורה לאה, שיינא, מנחם מענדל, חוה רבקה,
דוד, שיינדל גיטל, מנוחה סימא, צבי הירש,
יקותיאל דובער שיחיו
בעלינאוו**

**שלוחי כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א
להצלחה רבה ומופלגה בעבודת השליחות
לנח"ר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א
ס. פאולו - ברזיל**

**נתרם ע"י הרה"ת ר' שמואל
וזוגתו מרת שטערנא שרה שיחיו
שפריצער**

לזכות

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א
מהרה יגלה אכי"ר

לזכות כל לומדי תורת החסידות
בכל אתר ואתר, המקיימים "יפוצו
מעיינותיך חוצה", ועל ידם נזכה
בקרוב ממש ל'אתי מר דא מלכא
משיחא' - ביאת וגילוי מלך
המשיח, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש
שליט"א תיכף ומי"ד ממ"ש

...

יחי אדוננו מורנו ורבינו
מלך המשיח לעולם ועד

**לכשיפוצו
מעיינותיך**

